

Stemmeskam – versus kroppstillit og stemmetrygghet

Presentasjon for nettverket RRR

10. November 2022

Tiri Bergesen Schei

Professor i musikkpedagogikk

Høgskulen på Vestlandet,

Institutt for kunstfag

Bakgrunn

- Startet med 15 år som sanger, sangpedagog, lærer på musikklinje på videregående skoler m.m.

Begrepet «stemmeskam» konstruerte jeg i 1998, i hovedfagsoppgaven:

- Schei, T. B. (1998). *Stemmeskam: hemmede stemmeuttrykks fenomenologi, arkeologi og potensielle rekonstruksjon gjennom sangpedagogikk* [Master's thesis, Bergen University College]. Bergen.

Doktoravhandling om profesjonelle sangere innen klassisk, pop og jazz:

- Schei, T. B. (2007). *Vokal identitet. En diskursteoretisk analyse av profesjonelle sangeres identitetsdannelse. [Vocal identity. A discourse-theoretical analysis of professional singers' identity formation]* University of Bergen]. Bergen.
- Ansatt på Høgskulen på Vestlandet/Høgskolen i Bergen siden 2002
- Nå: Forskningsprogramleder for programmet «Kunst, kreativitet og kulturelle praksiser» (KKKP)

Tre spor i mitt akademiske virke

Forhold rundt stemmen, både sang- og snakkestemmens ulike uttrykk

Forskning på barns og barnehagelæreres musikkutfoldelse i barnehagen.

Etablering av forskerskolen Grieg Research School in Interdisciplinary Music Studies, og ti års virke rundt den

Hva er
stemmeskam?

Skam

- Skam viser seg sjelden frem som skam, men heller gjennom hvordan personen uttrykker uro for å ikke være god nok, og å ikke mestre.
- Som mekanisme er skam subtil, for det skal ikke mer til enn at tankene streifer innom nedvurdering av eget stemmeuttrykk for å utløse følelser av skam.
- Skam er ikke en feil som skal fjernes eller rettes opp, men snarere er det som vann, salt eller varme. Vi kan ikke klare oss uten, men for store mengder er ødeleggende.
- Vi vet intuitivt når den vi lytter til kjenner seg ubekvem i situasjonen – når vedkommende IKKE har kroppstillit og stemmetrygghet.
- Hvis man lar seg hemme av sitt eget stemmeuttrykk, kan det fortone seg som sant for den det gjelder at stemmen er stygg, selv om det aldri har streifet mottakeren.

Kroppstillit og stemmetrygghet

- Stemmen uttrykker selve det hørbare mennesket med en kompleksitet av informasjon som ingen overskuer, men som har avgjørende betydning for hvordan vi reagerer på hverandre.
- Men sunn stemmebruk er ikke en kompetanse som nødvendigvis kommer av seg selv!
- «En velfungerende stemme er en stemme som har klang og som bærer godt. Den har nyanser, utholdenhet, vennlighet, undring eller strenghet. (...) lærere er avhengige av at stemmen fungerer for å kunne utføre jobben sin tilfredsstillende. De må kunne stole på at stemmen lystrer hver dag, i hver eneste time.» (Schei & Åvitsland, 2016).

The audible body

Den hørbare kroppen er:

“a concept that encompasses not only the sound of the voice, but also the communicative, relational and emotional meanings that inevitably color both production and perception of a human voice, within a complex matrix of social and cultural norms connoting beauty, quality, normalcy, health and more. By talking about “the audible body”, not “the voice”, we want to highlight that when people hear each other, or know they are being heard, they inevitably produce complex, tacit, normative interpretations not only of the sound, but of the person whose sound it is (Schei, 2011), and of the person’s presentation of self (Goffman, 1959), given the norms inherent in the concrete context.” (Schei et al., 2018, p. 198)

Schei, T. B., Åvitsland, B. S., & Schei, E. (2018). Forgetting the audible body. Voice awareness in teacher education. *Nordic Research in Music Education Yearbook Vol. 19*, 197-215.

Noen av mine tekster om tematikken:

- Schei, T. B. (1998). *Stemmeskam: hemmede stemmeuttrykks fenomenologi, arkeologi og potensielle rekonstruksjon gjennom sangpedagogikk* [Master's thesis, Bergen University College]. Bergen.
- Schei, T. B. (2007). *Vokal identitet. En diskursteoretisk analyse av profesjonelle sangeres identitetsdannelse. [Vocal identity. A discourse-theoretical analysis of professional singers' identity formation]* University of Bergen]. Bergen.
- Schei, T. B. (2011). Kan stemmeskam overvinnes? Om helsefremmende aspekter ved profesjonelle sangeres identitetsarbeid. *Skriftserie fra Senter for musikk og helse, Antologi nr. 4, «Musikk, helse, identitet»*(Oslo: NMH-publikasjoner 2011:2), 85-105.
- Schei, T. B. (2013). Sang og identitet - hvordan er sammenhengen? *Norsk Tidsskrift for Logopedi*, 3/2013, 22-27.
- Schei, T. B. (2019a). Musical performance and tacit self-censorship. In D. G. Hebert & T. B. Hauge (Eds.), *Advancing Music Education in Northern Europe* (pp. 64-80). Routledge. [https://doi.org/https://doi.org/10.4324/9781351045995](https://doi.org/10.4324/9781351045995)
- Schei, T. B. (2019b). *Musikkpraktisk klokskap : i arbeid med barnehagebarn* (1. utgave. ed.). Fagbokforlaget.
- Schei, T. B., & Bonete, X. (2011). *Musisering med de minste i barnehagen. Filmproduksjon i tre deler. Spor 1: Musikkstund (11:06) Spor 2: Musikkstund - med forskerkommentarer (11.06). Spor 3: Forberedelse og refleksjon (06:59)* Bergen, Høgskolen i Bergen.
- Schei, T. B., & Duus, A. L. (2016). *Modig som Mitwa: Kunstnerisk utfoldelse med barnehagebarn*. Fagbokforlaget.
- Schei, T. B., & Schei, E. (2017). Voice shame: Self-censorship in vocal performance. *The Singing Network*, 1.
- Schei, T. B., & Åvitsland, B. S. (2016). Stemmetress og konsekvenser for lærerstudenten. *Norsk Tidsskrift for Logopedi*, 62(2), 6-13.
- Schei, T. B., Åvitsland, B. S., & Schei, E. (2018). Forgetting the audible body. Voice awareness in teacher education. *Nordic Research in Music Education Yearbook Vol. 19*, 197-215.